

JUDr. ROBERT PELIKÁN, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne: 23.8.2017
Čj. MSP-224/2016-OJD-SPZ/2
Počet listů:4
Přílohy:3

Nejvyšší soud ČR
Burešova 20
657 37 Brno

Věc: obv. J.K. - stížnost pro porušení zákona

Příloha:

1. Soudní spis bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně, sp. zn. 2 Rtv 88/91
2. Stejnopis rozsudku bývalého Krajského vojenského soudu v Brně, ze dne 20.12.1948, sp. zn. Ktr 536/48
3. Podnět k podání stížnosti pro porušení zákona JUDr. L.M. (kopie)

Podle § 266 odst. 1 trestního řádu podávám ve prospěch obviněného J.K.,

stížnost pro porušení zákona

proti pravomocnému usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 28.11.1991, sp. zn. 2 Rtv 88/91.

Rozsudkem bývalého Krajského vojenského soudu v Brně ze dne 20.12.1948, sp. zn. Ktr 536/48, byl J.K. uznán vinným zločinem porušení subordinace podle §§ 145, 146 písm. c) a § 149 vojenského trestního zákona č. 19/1855 ř.z., ve znění pozdějších změn a doplňků, a odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 10 měsíců, zostřeného jedenkrát měsíčně postem a tvrdým ložem a samovazbou v každém třetím měsíci trestu.

Podle § 127 citovaného vojenského trestního zákona došlo k zápočtu zajišťovací a vyšetřovací vazby do trestu od 25.11.1948 do 20.12.1948.

Obviněný podal ve věci zmateční stížnost, která byla rozsudkem bývalého Nejvyššího vojenského soudu v Praze ze dne 20.1.1949, sp.zn. P-5/49, zamítnuta jako nedůvodná.

Rozsudek tak nabyl právní moci dne 20.1.1949.

Trestnost činu obviněného byla spatřována v tom, že obviněný J.K. dne 5.11.1948 u Vojenského útvaru v Kroměříži, odvolávaje se na své náboženské přesvědčení, neuposlechl služebního rozkazu velitele setniny, aby přijal vojenskou výzbroj a výstroj a podrobil se vojenskému výcviku.

Obviněný J.K. vykonal uložený nepodmíněný trest odnětí svobody dne 26.10.1949 (tento údaj vyplývá z obsahu spisu, sp. zn. 2 Rtv 88/91, viz. čl. 2, a z podnětu ke stížnosti pro porušení zákona JUDr. L.M.).

Obviněný J.K. požádal v dané trestní věci podáním ze dne 6.5.1991, doručeným bývalému Vojenskému obvodovému soudu v Brně dne 12.6.1991, o rehabilitaci dle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb.

Usnesením bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 28.11.1991, sp. zn. 2 Rtv 88/91, byl rozsudek bývalého Krajského vojenského soudu v Brně ze dne 20.12.1948, sp. zn. Ktr 536/48, ve spojení s rozsudkem bývalého Nejvyššího vojenského soudu Praha ze dne 20.1.1949, sp. zn. P-5/49, dle § 14 odst. 1 písm. f) zák. č. 119/90 Sb. zrušen ve výroku o trestu a podle § 14 odst. 3 téhož zákona byla zrušena všechna další rozhodnutí na zrušenou část obsahově navazující, pokud vzhledem ke změnám, k nimž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Toto usnesení bylo stručně odůvodněno tím, že výrok o vině je správný, neboť bývalému Krajskému vojenskému soudu v Brně nebylo možné nic vytknout, pokud jde o skutková zjištění a právní kvalifikaci spáchaného skutku, a proto nepochybil, když uznal J.K. vinným v souladu s tehdy platným vojenským trestním zákonem.

V rámci přezkumného řízení o soudní rehabilitaci však bývalý Vojenský obvodový soud v Brně dospěl k závěru, že při ukládání trestu odnětí svobody obviněnému J.K. bylo postupováno nepřiměřeně přísně, když byl jmenovanému uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 10 měsíců, jelikož ze spisového materiálu jednoznačně vyplynulo, že obviněný J.K. žil řádným životem občana a nebyl doposud soudně trestán. Na základě této úvahy dospěl bývalý Vojenský obvodový soud v Brně k závěru, že byly splněny zákonné podmínky pro zrušení rozsudku bývalého Krajského vojenského soudu v Brně ze dne 20.12.1948, sp. zn. Ktr 536/48, ve výroku o trestu ve smyslu § 14 odst. 1 písm. f) zák. č. 119/1990 Sb., neboť uložený trest je ve zřejmém nepoměru ke stupni nebezpečnosti činu pro společnost.

Usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 28.11.1991, sp. zn. 2 Rtv 88/91, nabylo právní moci dne 10.12.1991.

Následně usnesením ze dne 19.12.1991, sp. zn. 2 Rtv 88/91, rozhodl bývalý Vojenský obvodový soud v Brně o účasti J.K. na amnestii prezidenta republiky ze dne 9. 5. 1960, přičemž podle článku V, s odkazem na část II, a článku III tohoto rozhodnutí zastavil podle § 223 odst. 1 a § 11 odst. 1 písm. a) trestního řádu trestní stíhání J.K. pro skutek, v němž byl spatřován zločin porušení subordinace podle §§ 145, 146 písm. c) a § 149 vojenského trestního zákona č. 19/1855 ř.z., ve znění pozdějších právních předpisů.

Na základě žádosti jmenovaného ze dne 14.1.1992, podané v zákonem stanovené lhůtě, o projednání trestní věci rozhodl bývalý Vojenský obvodový soud v Brně rozsudkem ze dne 6.2.1992, sp. zn. 2 Rtv 88/91, tak, že při nezměněném výroku o vině z rozsudku bývalého Krajského vojenského soudu v Brně ze dne 20.12.1948, sp. zn. Ktr 536/48, kterým byl obviněný J.K. ve spojení s rozsudkem býv. Nejvyššího vojenského soudu v Praze ze dne 20.1.1949, sp. zn. P-5/49, uznán vinným zločinem porušení subordinace podle §§ 145, 146 písm. c) a § 149 vojenského trestního zákona č. 19/1855 ř.z., ve znění pozdějších právních předpisů, se z důvodu uvedeného v § 227 trestního řádu obviněnému J.K. trest neukládá.

Proti citovanému rozsudku bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 6.2.1992, sp. zn. 2 Rtv 88/91, nebyl podán procesními stranami opravný prostředek.

Rozsudek nabyl právní moci dnem 22.2.1992.

Pravomocným usnesením bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 28.11.1991, sp. zn. 2 Rtv 88/91, byl porušen zákon v ust. § 1 odst. 1, odst. 2 a § 14 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., ve vztahu k ust. §§ 145, 146 písm. c) a § 149 vojenského trestního zákona č. 19/1855 ř.z., ve znění pozdějších právních předpisů.

V návaznosti na citované usnesení je vadné i další usnesení vydané bývalým Vojenským obvodovým soudem v Brně dne 19.12.1991, sp. zn. 2 Rtv 88/91, a v neposlední řadě rovněž rozsudek bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 6.2.1992, sp. zn. 2 Rtv 88/91, který nabyl právní moci 22.2.1992.

Podle § 15 odst. 1 Ústavy Československé republiky z roku 1948 (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.) se svoboda svědomí zaručuje.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., bylo účelem zákona o soudní rehabilitaci zrušit odsuzující soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská a politická práva a svobody zaručené Ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách, zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případu osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám

společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.

Podle § 1 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech, byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu také odporovalo jejich trestní stíhání a trestání.

Podle § 14 odst. 1 písm. d) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., zjistí-li soud v přezkumném řízení, že přezkoumávané rozhodnutí je vadné zejména proto, že skutek byl uznán trestným v rozporu s tehdy platným zákonem, zruší rozhodnutí zcela nebo v části, v níž je vadné.

Podle § 145 vojenského trestního zákona č. 19/1855 ř.z., ve znění pozdějších právních předpisů, kdo v čase, kdy nachází se ve skutečné službě, nebo i mimo tento čas odepře rozkazu představeného ke službě se vztahujícímu povinnou poslušnost, nebo též jen úctu vůči představenému povinnou kdykoli a kdekoli úmyslně opomíjí, dopouští se porušení subordinace.

Podle § 146 písm. c) vojenského trestního zákona č. 19/1855 ř.z., ve znění pozdějších právních předpisů, odepření poslušnosti nebo povinné úcty může se dít nesplněním rozkazu nebo nařízení představeného.

Podle § 149 výše citovaného trestního zákona platilo, odepře-li se provedení služebního rozkazu nebo ke službě se vztahujícího nařízení představeného, nikoliv sice násilně, avšak neurvalým neb urážlivým způsobem, nebo neprovede-li se úmyslně důležitý služební rozkaz, potrestán buď vinník žalářem od tří až do pěti let, v čas války však od pěti až do desíti let a podle okolností, zvláště týkal-li se rozkaz nějakého služebního výkonu proti nepříteli, nebo vzešla-li z neprovedení velká škoda pro službu, smrtí zastřelením.

Bývalý Vojenský obvodový soud v Brně se v rámci rehabilitačního řízení těmito ustanoveními důsledně neřídil. Rehabilitace byla zúžena pouze na výrok o trestu a bez náležité pozornosti byl ponechán v platnosti výrok o vině, i když smyslem zákona o soudní rehabilitaci je a bylo rehabilitovat, a to nejen právně, ale i morálně co nejvíce těch, kteří v období totalitního režimu trpěli a byli pronásledováni.

V dané věci lze konstatovat, že došlo primárně k porušení zákona tím, že rozsudek bývalého Krajského vojenského soudu v Brně ze dne 20.12.1948, sp. zn. Ktr 536/48, ve spojení s rozsudkem bývalého Nejvyššího vojenského soudu Praha ze dne 20.1.1949, sp. zn. P-5/49, byl zrušen pouze ve výroku o trestu podle § 14 odst. 1 písm. f) zákona č. 119/1990 Sb. a bez nápravy byl ponechán v platnosti výrok o vině, když rehabilitační senát v odůvodnění svého rozhodnutí konstatoval, že výrok o vině ze zmiňovaného rozsudku bývalého Krajského vojenského soudu v Brně je správný, jelikož ten provedl dokazování v potřebném rozsahu

a správně zjistil skutkový stav. Třebaže lze souhlasit s názorem, že skutkový stav byl spolehlivě zjištěn a bylo možno z něj vycházet, rehabilitační senát se plně spolehl na právní hodnocení provedené v roce 1948 a nezabýval se dostatečně obhajobou obviněného, již nehodnotil v kontextu ústavně zaručených osobnostních práv, ač bylo jeho povinností provést ústavně konformní výklad i starších trestněprávních norem a zajistit účel rehabilitačního řízení deklarovaný v § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb.

Ignorace ústavně zaručených práv ve vztahu k ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., ve znění zákona č. 47/1991 Sb., jehož účelem bylo zrušení odsuzujících soudních rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti označoval zákon za trestné, vyplývá i z dalšího postupu rehabilitačního senátu bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně, jenž následně vydal rozsudek, kterým při nezměněném výroku o vině J.K. trest neuložil toliko s poukazem na aplikaci amnestie prezidenta republiky vyhlášené dne 9.5.1960 a užití § 227 trestního řádu, podle jehož znění účinného do 31.12.1993 platilo, jestliže byly podmínky pro zastavení trestního stíhání v důsledku udělení milosti, amnestie nebo promlčení a v řízení se pokračovalo jen proto, že obžalovaný na projednání věci trval (§ 11 odst. 2 trestního řádu), soud, neshledá-li žádný jiný důvod ke zproštění obžalovaného, vysloví sice vinu, trest však neuloží.

Účel rehabilitačního řízení nebyl v důsledku vadného postupu bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně naplněn. Tento soud náležitě nezhodnotil, že obviněný J.K. svým jednáním toliko uplatnil právo na svobodu svědomí zaručené tehdejší Ústavou (ústavním zákonem č. 150/1948 Sb.). Pokud by tak učinil, shledal by, že skutek, za který byl jmenovaný odsouzen, není a nebyl trestným činem pro absenci jeho imanentního znaku – protiprávnosti. Právo na svobodu svědomí přitom nelze zaměňovat se svobodou víry, ani se svobodou náboženskou, když zejména motiv jednání pod imperativem svědomí je v případě odmítání vojenské služby nutno považovat za určující. V tomto směru lze odkázat na nález Ústavního soudu ze dne 26.3.2003, sp. zn. Pl. ÚS 42/02, podle něhož výklad i sebestarších trestněprávních norem, je-li díky využitelnému procesnímu prostředku prováděný soudem dnes s důsledky pro posouzení trestního postihu osoby, tedy s důsledky zasahujícími do osobní sféry takové osoby, nemůže být proveden bez ohledu na dnes platné konstitutivní hodnoty a principy demokratického právního státu tak, jak jsou vyjádřeny v ústavním pořádku České republiky. Jen takto omezeně, hodnotově diskontinuálně, lze chápat kontinuitu se „starým právem“, jehož aplikace (zákonost) je předmětem soudobého řízení o stížnosti pro porušení zákona. Svoboda svědomí se projevuje v rozhodnutích jednotlivce učiněných v určitých konkrétních situacích, tedy „tady a teď“, pocítovaných jako hluboce prožitá povinnost. Strukturálním znakem svědomí je kromě souvztažnosti k normě a zároveň k situaci i osobní prožitek bezpodmínečné povinnosti. Svoboda svědomí přitom patří k tzv. základním právům absolutním, tj. takovým, která nelze omezit obyčejným zákonem. Tento charakter práva na svobodu svědomí nemůže změnit ani skutečnost, že tzv. Ústava 9. května (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.) sice v § 15 svobodu svědomí deklarovala, avšak zároveň ji negovala tím, že stanovila, že svoboda svědomí nemůže být důvodem k odepření splnění občanské povinnosti, kterou stanovil obyčejný zákon. Odepřela tedy svobodě svědomí charakter tzv. absolutního práva, když toto nové omezení

svobody svědomí přerušilo kontinuitu chápání svobody svědomí jakožto absolutního práva tak, jak ji chránila již Ústavní listina ČSR z roku 1920.

Vzhledem k průběhu přezkumného rehabilitačního řízení mám za to, že je na místě, aby Nejvyšší soud sám rozhodl o návrhu na rehabilitaci a tedy zrušil podle § 14 odst. 1 písm. d) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., v celém rozsahu rozsudek bývalého Krajského vojenského soudu v Brně ze dne 20.12.1948, sp. zn. Ktr 536/48, ve spojení s rozsudkem bývalého Nejvyššího vojenského soudu v Praze ze dne 20.1.1949, sp. zn. P-5/49, protože skutek byl uznán trestným v rozporu s tehdy platným zákonem, a to Ústavou 9. května z roku 1948 (ústavním zákonem č. 150/1948 Sb.), a zrušil zároveň všechna další rozhodnutí na původní rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž zrušením došlo, pozbyla podkladu. Nejvyšší soud ostatně podobně rozhodl již v minulosti např. svým rozsudkem ze dne 1.7.2014, sp. zn. 7 Tz 19/2014.

S přihlédnutím k důkazní i procesní situaci, kdy reálně nepřipadá v úvahu jakékoliv doplňování dokazování, se domnívám, že je možné a vhodné, aby Nejvyšší soud též sám rozhodl o zproštění obviněného obžaloby podle § 226 písm. b) trestního řádu, poněvadž ze všech shora uvedených skutečností je zřejmé, že v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem. Takto Nejvyšší soud už rovněž v minulosti rozhodoval, a to např. rozsudkem ze dne 26.4.2001, sp. zn. 11 Tz 28/2001.

Na základě výše uvedených skutečností **n a v r h u j i**, aby Nejvyšší soud ČR:

- 1) Podle § 268 odst. 2 trestního řádu vyslovil, že usnesením bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 28.11.1991, sp. zn. 2 Rtv 88/91, byl v neprospěch J.K. porušen zákon v ustanoveních § 1 odst. 1, odst. 2 a § 14 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., ve vztahu k ust. §§ 145, 146 písm. c) a § 149 vojenského trestního zákona č. 19/1855 ř.z., ve znění pozdějších právních předpisů;
- 2) podle § 269 odst. 2 trestního řádu usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 28.11.1991, sp. zn. 2 Rtv 88/91, zrušil a dále zrušil i všechna rozhodnutí na toto usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a to zejména též usnesení téhož soudu ze dne 19.12.1991, sp. zn. 2 Rtv 88/91, a rozsudek bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 6.2.1992, sp. zn. 2 Rtv 88/91;
- 3) a dále postupoval podle § 271 odst. 1 trestního řádu a podle § 14 odst. 1 písm. d) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., zrušil v celém rozsahu rozsudek bývalého Krajského vojenského soudu v Brně, ze dne 20.12.1948, sp. zn. Ktr 536/48, a podle § 14 odst. 3 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., zrušil zároveň všechna další rozhodnutí na původní rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž zrušením došlo, pozbyla podkladu, zejména též rozsudek bývalého Nejvyššího vojenského soudu Praha ze dne 20.1.1949, sp. zn. P-5/49,

- 4) podle § 226 písm. b) trestního řádu zprostil obviněného J.K. žaloby pro skutek spočívající v tom, že dne 5.11.1948 u Vojenského útvaru v Kroměříži, odvolává se na své náboženské přesvědčení, neuposlechl služebního rozkazu velitele setniny, aby přijal vojenskou výzbroj a výstroj a podrobil se vojenskému výcviku, čímž měl spáchat zločin porušení subordinace podle §§ 145, 146 písm. c) a § 149 vojenského tr. zákona č. 19/1855 ř.z., ve znění pozdějších předpisů, neboť v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem.

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D.
ministr spravedlnosti ČR

Nejvyšší soud rozhodl pod sp. zn.: [3 Tz 56/2017](#)